

Гриньова В.М., докт. екон. наук., професор,

Колодізєв О.М., докт. екон. наук., доцент

Розвиток категоріально-понятійного апарату і поява нових властивостей понять при дослідженні позиції механізму фінансового забезпечення в структурі економічних відносин

Сучасні реалії розвитку світової економіки в умовах концентрації зусиль виходу з фінансової кризи значно активізують наукові дослідження щодо розгляду специфіки відносин в системі інноваційного розвитку, необхідності структурування існуючих і обґрунтуванні нових принципів і підходів до його вивчення. Дослідження фінансової складової інноваційного розвитку в конкретних умовах сьогодення вимагає здійснення критичного аналізу базових понять й концептуальних категорій з позиції адаптації деяких вихідних теоретичних положень відповідно до вимог сучасності, конкретизації існуючих форм і методів їх впровадження в практику господарювання.

За переконанням науковців розмаїття тлумачень фінансових термінів створює інформаційний простір, який досить часто містить полярну, інколи суперечливу інформацію про ті чи інші процеси, що перешкоджає реальній оцінці їх перебігу та впливу на досягнення максимально ефективних результатів у процесі здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності [1]. Характер функціонування економіки в умовах ринкових відносин потребує постійного набуття ними нових властивостей, що є перманентним процесом.

Запорукою ефективною реалізації інноваційної політики країни виступає комплексний підхід до формування і забезпечення необхідних умов функціонування організаційно-економічного механізму державного регулювання інноваційної діяльності, який враховує такі його основні аспекти як: організаційний, економічний, фінансовий і нормативно-правовий. Конкретизація визначених аспектів процесу регулювання дозволяє

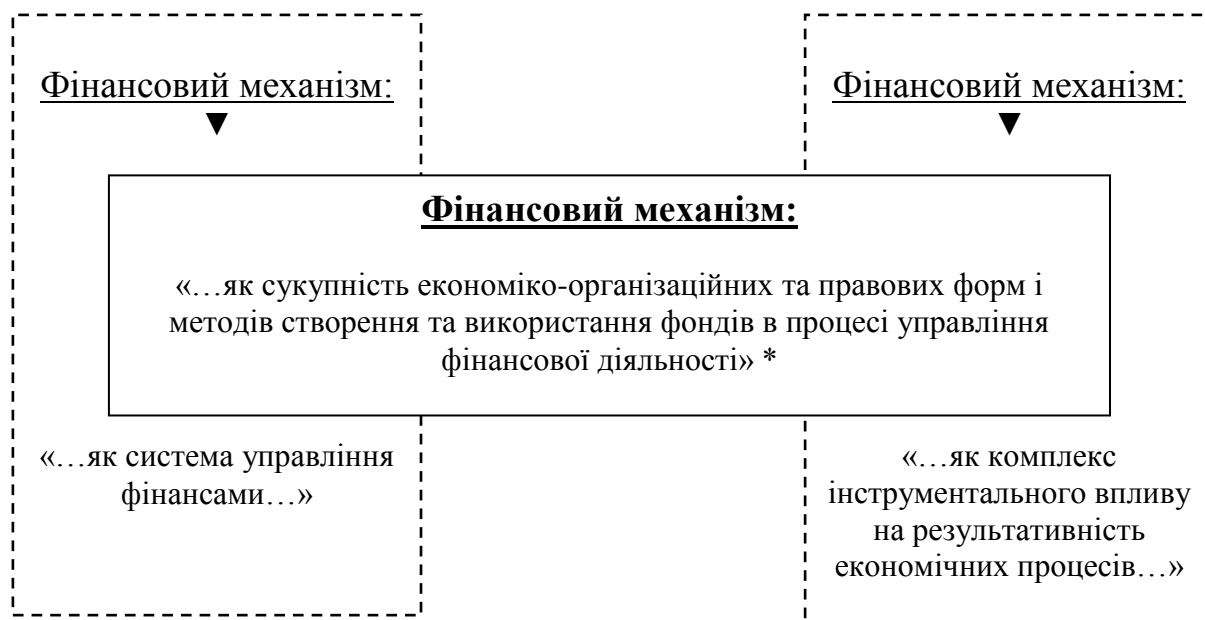
стверджувати на доцільності виділення наступних принципових функціональних блоків в його загальній структурі, а саме: економічно-фінансового, нормативно-правового та організаційного.

Фінансовий механізм є одним з елементів господарського механізму і розглядається як сукупність конкретних форм і методів забезпечення розподільчих і перерозподільчих відносин, утворення доходів, фондів грошових коштів. Саме фінансовий механізм реалізує вплив на соціально-економічний розвиток суспільства і забезпечує за допомогою конкретних форм і методів розподіл і перерозподіл виробленого в суспільстві національного продукту і національного доходу. Фінансовий механізм, як і господарський, пронизує усі рівні економіки, причому на кожному з них функціонує за рахунок свого особливого набору форм, методів, важелів та інструментів, за допомогою яких реалізується управління тією чи іншою ланкою певної галузі.

Поняття «фінансовий механізм», його структура і призначення в наукових дослідженнях авторів і економічній літературі має різні трактування. Існують три основних підходи до розуміння сутності даного поняття. Так, певна група науковців розглядають фінансовий механізм як систему управління фінансами, а інші дослідники стверджують, що дану категорію слід інтерпретувати через використання фінансових методів і важелів. Звичайно існують автори, наукові роботи яких містять поєднання поглядів двох згаданих підходів як сукупності економіко-організаційних та правових форм і методів створення та використання фондів фінансових ресурсів в процесі управління фінансовою діяльністю. Результати узагальнення існуючих підходів подано у схематичному вигляді на рис. 1.

Переважає більшість науковців, досліджуючи процеси фінансового забезпечення, пояснюючи підходи до його реалізації, переконливо включають до складу формуючих елементів „фінансового механізму” наступні: фінансові інструменти, фінансові методи, систем стимулів і санкцій, економічних важелів впливу, норм і нормативів, а також ліміти і

резерви. Даний підхід до розуміння сутності фінансового механізму дозволяє зрозуміти його зовнішній аспект прояву. Саме такий підхід можна використовувати у якості інтегрального інструменту реалізації фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки.

* Узагальнено за результатами досліджень науковців: [2, 3, 4, 5, 6]

Рис. 1. Позиціонування підходів науковців до визначення сутності поняття «фінансовий механізм»

Альтернативним підходом до попереднього можна вважати бачення авторів, які пропонують розуміти фінансовий механізм як безпосередній механізм функціонування фінансів. Така точка зору, на нашу думку, враховує той факт, що матеріальним супроводженням фінансових відносин в системі суспільного відтворення благ залишається рух фінансових ресурсів. І саме фінансовий механізм виступає у якості „технічного інструменту” для формування і спрямування грошових потоків. Подібне розуміння фінансового механізму відображає тільки організаційну сторону фінансових відносин, що, на нашу думку, має досить вузьку його інтерпретацію. Тому, вважаємо за доцільне, погодитись з думкою науковців, які дотримуються першого підходу до розуміння сутності фінансового механізму.

Поняття „фінансового механізму”, з точки зору системи відносин, передбачає взаємодію керованої та керуючої підсистем через реалізацію їх специфічних функцій. Для ефективного його використання, з метою фінансового забезпечення інноваційного розвитку, необхідно визначити оптимальну структуру фінансового механізму і забезпечити запровадження новітніх методів управління ним. Тому є обов’язковим і необхідним в процесі дослідження визнати його ключову позицію для розуміння специфіки прояву і функціонування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Література

1. Кузнєцова А. Я. Форми і методи фінансово-кредитного забезпечення розвитку інноваційного підприємництва / А. Я. Кузнєцова // Принципи формування і механізми реалізації фінансової політики приватизованих підприємств : монографія / за ред. М. А. Козоріз. – Львів : Ін-т регіональних досліджень НАН України : ЛБІ НБУ, 2004. – С. 260 – 279.
2. Ковалюк О. М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики) : монографія / О. М. Ковалюк . – Львів : Вид. центр Львівс. нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2002.
3. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / М. І. Крупка. – Львів : Вид-чий центр Львівського нац. ун-ту ім. І. Франка, 2001. – 608 с.
4. Львовчкін С. В. Фінансовий механізм макроекономічного регулювання // Фінанси України / С. В. Львовчкін. – 2000. – № 12. – С. 25 – 33.
5. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): навч. посіб. / В. М. Опарін. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2001. – 240 с.
6. Финансово-кредитные методы повышения эффективности промышленного производства / под ред. С. Я. Огородника. – К. : Техника, 1990.